ANαliZA

časopis za kritično misel

Letnik 6, številka 1-2, junij 2002 · ISSN 1408-2969

DIALOG

Friderik Klampfer

Razpravi o uzakonitvi evtanazije na rob

Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

Citiranje: Friderik Klampfer, »Razpravi o uzakonitvi evtanazije na rob«, *Analiza: časopis za kritično misel* 6, št. 1-2 (2002): 21–23.

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna (CC BY 4.0), https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sl.

Izdajatelj: Društvo za analitično filozofijo in filozofijo znanosti, Ljubljana.

Elektronska različica je bila leta 2026 rekonstruirana iz izvirnih stavnih datotek in preverjena s tiskano izdajo. Številke strani ustrezajo tiskani izdaji; prelomi strani znotraj prispevka se lahko nekoliko razlikujejo.

Friderik Klampfer
Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru

RAZPRAVI O UZAKONITVI EVTANAZIJE NA ROB

Moralnim in pravnim dilemam, ki obkrožajo evtanazijo, uspe v bolj ali manj rednih ciklusih pritegniti pozornost javnosti, prebuditi stara nasprotja in razburkati tleče strasti. Skoraj vse se zdi dovolj dober povod za to: nova, izvirna transgresija dr. Kevorkiana, najbolj razvpitega zagovornika (in praktika) uzakonitve pravice na smrt bolnih do evtanazije in zdravniške pomoči pri samomoru, praviloma medijsko razvpite pritožbe neposredno prizadetih zoper vsakokratne odločitve sodne oblasti (kot v primeru od vratu navzdol paralizirane Britanke Diane Pretty, ki je skušala pred evropskim sodiščem za človekove pravice nedavno razveljaviti sklep britanskih sodnih oblasti, da njenemu dolgoletnemu soprogu ne bodo jamčile varstva pred kazenskim pregonom v primeru, da bi ji na njeno prošnjo skrajšal življenje, češ oblasti so jo s tem obsodile na kruto in surovo trpljenje), periodično preverjanje predlogov za aktivni vlogi zdravnikov pri skrajšanju življenja neozdravljivo bolnih bolj naklonjeno zakonsko ureditev v različnih državah (Washingtonska pobuda št. 119 leta 1979, kalifornijska pobuda št. 161 trinajst let kasneje, leta 1994 na referendumu izglasovani oregonski *Zakon o dostojanstveni smrti*, ki uvaja pravico neozdravljivo bolnih do zdravniške pomoči pri samomoru,[1] kratkotrajna uzakonitev evtanazije v avstralski zvezni državi Severni teritorij leta 1996 idr.).

Ko je nizozemski senat 10. aprila lani z nedvomno zgodovinsko (ali je bila tudi preudarna, bo pokazal čas) odločitvijo kot prvo državno zakonodajno telo na svetu uzakonil pravico neozdravljivo bolnih do aktivne evtanazije in je širni svet zajel val negodovanja, svaril in protestov (pomešanih s precej manj slišnimi izrazi zadovoljstva organizacij, ki si za tak ukrep že dolgo prizadevajo v svojem domačem okolju), je zato tak odziv presenetil le redke poznavalce. Bolj ali manj poglobljenim analizam filozofsko etičnih, religioznih, pravnih, zdravstvenih, sociooloških, psiholoških idr. vidikov (uzakonitve) evtanazije s poudarkom na (domnevni) specifičnosti domačih razmer so vsaj za krajši čas velikodušno odmerili nekaj več prostora tudi popularni mediji, od dnevnih časopisov do televizijskih postaj (pri tem poslanstvu je spektakularno kiksnila le nacionalka, ki je za predstavitev kompleksnih argumentov v prid uzakonitvi evtanazije v *Od-*

[1] Ob tej priložnosti je tudi v naši strokovni periodiki izšla vrsta poučnih in informativnih člankov o tej temi, ki pa se vsi po vrsti omejujejo na perspektivo medicinske deontologije in prava (*Zdravstveni vestnik*, 64 (1995); str. 155-173).

mevih izbrala po nastopu primitivnega in vulgarnega, po miselni širini in globini pa v primerjavi s sogovornikom jasno inferiornega Janeza Ruglja).

Uredništvo *Analize* se je zaradi aktualnosti teme, potrebe po bolj poglobljeni, uravnoteženi in strokovni javni razpravi in nenazadnje tudi zaradi nesporne filozofsko etične dimenzije tega problema odločilo, da ponatisne polemiko med asist. Vojkom Flisom, dr. med., in Zofijinimi ljubimci, skupino učiteljev in študentov filozofije na Pedagoški fakulteti, ki se je ob tem razvila (a je bila zaradi pomanjkanja prostora le delno objavljena) v časniku Večer. Polemiko sta sprožila *Dosje Evtanazija* avtorice Miše Vugrinec, ki je bil pod zgovornim naslovom "Kam bi šele prišli ob uvedbi evtanazije!" objavljen v Sobotni prilogi Večera 21. aprila 2001, in nanj navezujoča se – do v dosjeju predstavljenih stališč obeh sogovornikov, prof. dr. Jožeta Trontlja in asist. Vojka Flisa kritična – izjava Zofijinih ljubimcev, ki je pod naslovom "Še o pravici do 'lepe smrti'" izšla v Večeru 19. maja 2001.

Prof. dr. Trontelj, predsednik državne komisije za medicinsko etiko, in asist. Vojko Flis, dr. med. in nekdanji predsednik pravno etične komisije pri slovenski zdravniški zbornici, sta v dosjeju predstavila celo vrsto bolj ali manj znanih moralnih ugovorov proti uzakonitvi evtanazije: nevarnost množičnih zlorab tega instituta, ki da jih ne morejo izključiti še tako podrobna in stroga zakonska varovala, tveganje, ki ga ne bo mogoče nikdar povsem izključiti, da so zdravniške diagnoze in prognoze, na katerih bo slonela uporaba tega instituta, zmotne, in vrsta kratko- in dolgoročno škodljivih posledic, med njimi spodkopano zaupanje bolnikov v zdravnike, sprememba temeljnega poslanstva zdravnikov, ki je bilo od nekdaj v ohranjanju človeških življenj, sprememba zdravnikovega odnosa do življenja, poslabšanje odnosa javnosti do neozdravljivo bolnih in invalidov in posledično povečanje pritiska nanje ... Uzakonitev evtanazije po njunem mnenju ne bi toliko povečala pravic neozdravljivo bolnih kot okrepila pooblastila zdravnikov v socialnem okolju, ki ga že tako ali tako zaznamuje temeljna neenakost v moči. Obstoječa zakonska ureditev vsakemu razsodnemu in opravilno sposobnemu bolniku že zdaj daje pravico, da kadarkoli – tudi za ceno svojega življenja – zahteva prekinitev ali opustitev zdravljenja, neozdravljivo bolnim pa pravico do takega odmerka zdravil za lajšanje bolečin in tesnobe, ki jim še zagotavlja zadovoljivo olajšanje, četudi je hkrati potencialno smrtonosen. Pravice do evtanazije naj torej neozdravljivo bolni, kot kažejo že obstoječe zakonske možnosti, sploh ne bi potrebovali. Še več, uzakonitev take opcije naj bi jim bila zaradi nevarnosti zlorab, o kateri da jasno pričata tako boleč zgodovinski spomin na nacistični "evtanazijski" program kot s statističnimi podatki podprte zaskrbljujoče izkušnje iz Nizozemske, kjer da v letih po dekriminalizaciji evtanazije spremljajo nenehno povečevanje števila neprostovoljnih evtanazij v primerjavi s prostovoljnimi na eni in porast zahtev svojcev po evtanaziji na račun zahtev samih bolnikov na drugi strani, neposredno v škodo. Ton in sklep *Dosjeja* nista dopuščala nobenega dvoma – posnemanje nizozemskega zgleda bi bilo v Sloveniji moralno in družbeno neodgovorno, namesto tega bi veljalo raje razmisliti o ukrepih, s katerimi bomo neozdravljivo bolnim olajšali

trpljenje in povrnili dušni mir, umiranju pa vrnili dostojanstvo in pomembno kohezivno vlogo, ki jo je nekoč že imelo.

Pričujoči tematski sklop *Dobri nameni in slabi zakoni - ali je tudi pri nas nastopil čas za uzakonitev evtanazije?* prinaša najprej izjavo Zofijinih ljubimcev, v kateri ti izražajo podporo ukrepu nizozemskega senata in predstavijo drugo, v po njihovem mnenju pristranskem in neuravnoteženem prikazu v *Dosjeju* prezrto ali namenoma zamolčano plat razprave o evtanaziji; nato odgovor Vojka Flisa na njihovo izjavo (objavljen v rubriki Pisma bralcev pod naslovom "Pravica do lepe smrti", Večer, 28. maja 2001). Temu sledita odgovor Zofijinih ljubimcev na Flisovo kritiko, ki je bil (zaradi pomanjkanja prostora nekako polovično) objavljen v isti rubriki pod naslovom "Še o pravici do lepe smrti", Večer, 21. junija 2001, in pa Flisov končni odgovor, ki je nastal posebej za namene tega ponatisa (za kar se mu uredništvo ob tej priložnosti iskreno zahvaljuje). Avtor besedil Zofijinih ljubimcev je Friderik Klampfer.